Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
P. CRUZ VILLALÓN
представено на 8 септември 2015 година [1]

Дело C-297/14

Dr. Rüdiger Hobohm
срещу
Benedikt Kampik Ltd & Co. KG,
Benedikt Aloysius Kampik
и
Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien SL

(Преюдициално запитване, отправено от Bundesgerichtshof (Германия)

„Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по граждански и търговски дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Компетентност при потребителски договори — Член 15, параграф 1, буква в) — Дейност, насочена към друга държава членка — Понятие за търговска или професионална дейност, насочена към държавата членка на потребителя — Договор за поръчка, чиято цел е постигането на икономическия резултат на предходен договор, сключен в рамките на дейността на търговеца, насочена към държавата членка на потребителя“

1. Настоящото преюдициално запитване на Bundesgerichtshof се отнася до възможността за прилагане на компетентността по местоживеене на потребителите съгласно Регламент (ЕО) № 44/2001 [2] в случай, при който след сключване и изпълнение на договор за посредничество за придобиване на недвижим имот в Испания — дейност, която търговецът е насочил към Германия чрез своята реклама — е сключен договор за поръчка с цел да бъдат уредени някои проблеми във връзка с договора за покупко-продажба на недвижимия имот.

2. Този случай отново предоставя на Съда възможността да се произнесе относно тълкуването на член 15, параграф 1, буква в) и член 16, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“, които разпоредби вече са тълкувани в съдебната практика по различни дела, по-конкретно в решения Pammer и Hotel Alpenhof [3], Mühlleitner [4], Emrek [5] и Maletic [6].

1 — Език на оригиналния текст: испански.

2 — Регламент на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74; наричан по-нататък „Регламент „Брюксел I“). Считано от 10 януари 2015 г. този регламент е заменен с Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).

3 — C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740.

4 — C-190/11, EU:C:2012:542.

5 — C-218/12, EU:C:2013:666.

6 — C-478/12, EU:C:2013:735.

3. За разлика от тези дела, където Съдът е имал възможност да се произнесе по посочените разпоредби винаги в контекста на един и същ договор, настоящият случай е специфичен, тъй като става въпрос за хипотеза, при която са налице няколко договора, отнасящи се до различни услуги и раздалечени във времето, независимо че между тях съществува известна връзка. По-конкретно и както бе посочено в началото, запитващата юрисдикция отправя до Съда въпроса дали е възможно потребител да заведе пред съда по местоживеенето си иск срещу търговец във връзка с договор, който — както е посочено — не се вписва непосредствено в рамките на дейността на неговия съдоговорител, насочена към държавата членка по местоживеене на потребителя, но има за цел постигането на икономическия резултат, преследван със сключен преди това договор между страните в рамките на тази дейност.

4. Следователно предметът на настоящия случай се свежда до въпроса дали може да се приеме, че условията по член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ са изпълнени при наличието на два последователно сключени договора с потребител, които имат тясна връзка помежду си, но само първият е сключен пряко в рамките на дейностите, които съответният търговец чрез рекламната си дейност е насочил към държавата членка по местоживеене на потребителя.

I – **Правна рамка**

5. В съображения 11, 12, 13 и 15 от Регламент „Брюксел I“ се предвижда следното:

„(11) Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато [предметът] на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. [Седалището на юридическите лица] трябва да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции.

(12) Наред с местоживеенето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и [правния спор] или с оглед да се улесни доброто упражняване на правосъдие.

(13) Във връзка със застраховането, потребителските договори и трудовата заетост, по-слабата страна трябва да бъде защитена от правила за компетентност, които са в по-висока степен благоприятни за нейните интереси, отколкото предвиждат общите правила.

[…]

(15) В интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. Трябва да съществува ясен и ефективен механизъм за решаване на висящи дела (lis pendens) и свързани с тях производства и за отстраняване на проблемите, които произтичат от национални различия като тези във връзка с определянето на времето, към което едно дело се счита за висящо. За целите на настоящия регламент това време трябва да се определи автономно“.

6. Правилата за определяне на компетентността се съдържат в глава II от Регламент „Брюксел I“. Член 2 от посочения регламент е включен в глава II, раздел 1, озаглавен „Общи разпоредби“, и в параграф 1 от него се предвижда, че при условията на Регламента „искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

7. Член 3 от Регламент „Брюксел I“ е включен в същия раздел и в параграф 1 от него се посочва, че: „[с]рещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава“.

8. Глава II, раздел 4 от Регламент „Брюксел I“, в който са включени членове 15—17, урежда компетентността при потребителските договори. Член 15, параграф 1 от същия регламент гласи следното:

„По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от разпоредбите в настоящия раздел, без да се засяга разпоредбата на член 4 и член 5, точка 5, ако:

[…]

в) във всички останали случаи, договорът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживеене, или, който с всички средства насочва дейностите си към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава членка, и договорът попада в обхвата на тези дейности“.

9. В член 16, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ се предвижда, че „[п]отребител може да заведе дело срещу другата страна по договора или в съдилищата на държава членка, в която тази страна има местоживеене, или в съдилищата по мястото, където има местоживеене потребителят“.

II – **Фактите и спора в главното производство**

10. Настоящото преюдициално запитване е отправено в рамките на спор между, от една страна, г-н Rüdiger Hobohm, ищец и жалбоподател в касационното производство, и от друга страна, Benedikt Kampik Ltd. & Co. KG, г-н Benedikt Aloysius Kampik (наричан по-нататък „г-н Kampik“) и Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien S. L. (наричано по-нататък „дружеството Mar Mediterraneo“), ответници по иска и по касационната жалба.

11. През 2005 г. г-н Kampik посредничи на ищеца г-н Hobohm пред дружеството Kampik Immobilien KG при сключването на договор „с опция за закупуване“ във връзка с придобиването на жилище във ваканционен комплекс, който е трябвало да бъде построен на територията на испанската община Дения от германски строителен предприемач. Освен в други страни, този комплекс е предлаган и в Германия посредством проспект на немски език. От акта за преюдициалното запитване се установява, че ответниците са осъществявали и рекламна дейност в интернет, чрез която са предлагали посредничество при сделки с недвижими имоти в Испания [7].

12. През 2006 г. ищецът и неговата съпруга сключват със строителния предприемач договора за покупко-продажба, предвиден в договора с опция за закупуване. След като купувачите заплащат първите две вноски на обща стойност 62 490 EUR, през 2008 г. продавачът е изправен пред финансови затруднения, застрашаващи завършването на комплекса.

7 — Bundesgerichtshof не поставя под въпрос извода на съда, разгледал делото по същество, че посредническата дейност, осъществявана от установения в Испания ответник, е била насочена към Германия, и посочва някои признаци за това, като например обстоятелството, че услугите се предлагат в интернет на немски език, че адресът на електронната поща за контакт е с домейн „.de“, че е посочен телефонен номер на „back office“ в Берлин, както и че са използвани проспекти на немски език.

13. В този момент г-н Kampik предлага на ищеца да се погрижи за привеждането на жилището в готовност за експлоатация. Ищецът и съпругата му заминават за Испания и предоставят на г-н Kampik нотариално заверено пълномощно, с което го упълномощават да защитава интересите им във връзка със сключения през 2006 г. договор за покупко-продажба. Ищецът предава на г-н Kampik чек на приносител за сумата от 27 647 EUR, съставляваща част от третата вноска от продажната цена, която последният внася по банковата сметка на ответното дружество Mar Mediterraneo. Накрая, през 2009 г., г-н Hobohm превежда на г-н Kampik сума от 1 448,72 EUR, която според последния била необходима за предприемане на действия по заличаване на вписана в тежест на ищеца ипотека. Въпреки това ипотеката не е била заличена.

14. След редица разногласия между страните във връзка с несъстоятелността на строителния предприемач, ищецът и съпругата му оттеглят даденото на г-н Kampik пълномощно. Ищецът иска от ответниците да му възстановяват платените суми. Landgericht, в чийто район се намира местоживеенето на ищеца и пред който искът е предявен, обаче отхвърля същия като недопустим, тъй като приема, че не е териториално компетентен да го разгледа. След като жалбата му срещу това решение е отхвърлена от въззивната инстанция, г-н Hobohm подава касационна жалба пред запитващата юрисдикция.

III – **Преюдициалното запитване и производството пред Съда**

15. Bundesgerichtshof поставя на Съда следния въпрос:

„Може ли потребител на основание член 15, параграф 1, буква в), втора хипотеза във връзка с член 16, параграф 1, втора хипотеза от Регламент № 44/2001 […] да заведе дело пред съда по местоживеенето си срещу другата страна по договора, която извършва търговска или професионална дейност в друга държава — членка на Европейския съюз, когато, макар договорът, от който произтича искът, да не попада пряко в обхвата на подобна дейност на тази друга страна по договора, насочена към държавата членка по местоживеене на потребителя, с този договор се цели реализирането на икономическия резултат, преследван с друг договор, който е сключен преди това между страните, вече е изпълнен и попада в приложното поле на посочените по-горе разпоредби?“.

16. Писмени становища пред Съда представят италианското, португалското и швейцарското правителство и Комисията.

IV – **Преюдициалният въпрос**

A– *Представените пред Съда становища*

17. Всички представени пред Съда писмени становища, с изключение на това на италианското правителство, са в смисъл, че разпоредбата на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ е приложима в разглеждания случай.

18. Според португалското правителство, независимо че първият договор от 2005 г. е изпълнен с подписването на договора за покупко-продажба и следователно договорът за поръчка, сключен през 2008 г., не е пряко свързан с рекламираната в интернет дейност на ответниците, все пак съществува пряка връзка между двата договора, тъй като без първия договор за посредничество договорът за поръчка — чийто предмет е именно уреждането на проблеми, възникнали след продажбата — не би съществувал. Поради това ищецът би следвало да се ползва от защита, включително по отношение на договора за поръчка, тъй като същият е сключен в тясна връзка с първия сключен с ответниците договор. Португалското правителство се позовава на решение

на Съда по дело Emrek[8] и посочва, че добавянето на нови условия, които не са обхванати от разпоредбата на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ — като например наличието на причинно-следствена връзка между използваното средство за насочване на търговската или професионална дейност към държавата членка по местоживеене на потребителя и сключването на договора — би било в противоречие с целта на тази разпоредба. Въпреки това обстоятелството, че насочената към Германия дейност на ответниците стои в основата на договора за поръчка, трябва да се счита за показател за приложимостта на член 15, параграф 1, буква в), втора хипотеза от Регламент № 44/2001. Накрая, португалското правителство предлага да бъде даден положителен отговор на преюдициалния въпрос.

19. След като припомня, че разпоредбата на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ представлява изключение от общото правило за компетентността по местоживеенето на ответника и че поради това същата трябва да бъде тълкувана ограничително, Европейската комисия изтъква също и необходимостта от самостоятелно тълкуване на понятията, които се съдържат в тази разпоредба, по-конкретно като се отчитат системата и целите на същата. Също като португалското правителство, Комисията посочва, че посредническата дейност на ответника, насочена към Германия, е първопричина за сключените впоследствие договор за покупко-продажба и договор за поръчка. Налице е тясна фактическа връзка между посредническата дейност на ответника и сключването на договора за поръчка. Следователно първият договор за посредничество и договорът за поръчка са неразривно свързани, което оправдава прилагането на благоприятната за ответника компетентност по отношение не само на първия, но и на последния договор. Освен това според Комисията подобно тълкуване би било в съответствие с решението на Съда по дело Maletic[9]. Накрая, що се отнася до изискването за предвидимост на компетентността по местоживеенето на потребителя, Комисията посочва, че ответникът е можел разумно да предвиди, че същият режим, който е приложим по отношение на сключеният от него договор за посредничество, би се прилагал и спрямо договора за поръчка, тъй като двата договора са неразривно свързани.

20. Швейцарското правителство посочва, че за целите на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ договорът трябва да се отнася до услуга, която се предлага в рамките на съответната търговска дейност, включително ако рекламата на доставчика, от която се установява, че неговата дейност е насочена към държавата членка по местоживеене на потребителя, не се отнася до тази конкретна дейност: ето защо трябва да се включат услугите, които макар да не са част от обичайната дейност на търговеца, въпреки това разкриват в достатъчна степен фактическа връзка с обичайната му дейност и се предоставят в рамките на същите структури на предприятието. Освен това както от практически, така и от принципни съображения би трябвало да се прилага само един режим за всички услуги, които могат да бъдат свързани с определена търговска дейност. По-конкретно, швейцарското правителство посочва, че по отношение на услуга, която доставчикът не предлага публично, изискванията за защита на потребителите са на по-ниско ниво, тъй като услугата не се предлага общо на неопределен брой лица, а индивидуално — на конкретен клиент: в този случай доставчикът на услугата е наясно, че договаря с гражданин, чието местожителство е на територията на друга държава членка.

21. Италианското правителство защитава противоположно виждане спрямо останалите представени пред Съда становища, като твърди, че тъй като представлява изключение от общото правило, член 15, параграф 1, буква в) трябва да се тълкува ограничително. Връзката между придобиването на апартамента и последващия договор за поръчка не можела да оправдае приложението по отношение на последния на посочената разпоредба във връзка с член 16, параграф 1. Макар италианското правителство да признава, че посочената по-горе

8 — C-218/12, EU:C:2013:666.

9 — C-478/12, EU:C:2013:735.

специална компетентност би могла да се разпростре по отношение на случаите, в които акцесорният договор има връзка с основния договор в смисъл на необходимост от правно релевантна причинно-следствена връзка, според него наличието на обикновена икономическа и практическа връзка не попадало в тази хипотеза, какъвто бил случаят по делото. В противен случай едно разширително тълкуване би могло да доведе до изопачаване на фактите с единствената цел да се променят обичайните правила относно международната компетентност.

Б– *Анализ*

1. Предварителни бележки и преформулиране на преюдициалния въпрос

22. Както бе посочено, въпросът на Bundesgerichtshof се отнася до това дали специалната компетентност по местоживеенето на потребителите по член 16, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ е приложима по отношение на договор, който е сключен между потребител и търговец и който не попада пряко в обхвата на дейностите, насочени от този търговец посредством рекламата му към държава членка по местоживеене на потребителя, по смисъла на член 15, параграф 1, буква в) от същия регламент, но въпреки това е тясно свързан с предходен договор между същите страни, който отговаря напълно на условията на последната разпоредба.

23. Според мен, по причини, които ще изложа последователно, за да може Съдът да предостави полезен отговор, преюдициалният въпрос трябва да бъде преформулиран.

24. Преди това считам за необходимо да изложа някои съображения от общ характер.

25. Отправната точка, от която трябва да започне обсъждането на повдигнатия по настоящото дело въпрос, е текстът на член 15, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“. Тази разпоредба вече е била тълкувана в практиката на Съда, който нееднократно е постановявал, че приложимостта ѝ зависи от кумулативното изпълнение на три условия[10].

26. На първо място, една от страните по договора трябва да има качеството на потребител, тоест да действа в контекст, за който може да се приеме, че е извън професионалната ѝ дейност[11]. В разглеждания случай е безспорно, че докато ответниците в спора в главното производство са действали в рамките на професионалната си дейност, то ищецът г-н Hobohm е действал в качеството си на частно лице.

27. На второ място, договорът между потребителя и търговеца трябва да е действително сключен[12]. В това отношение от акта за преюдициалното запитване се установява по несъмнен начин, че през 2008 г. съпрузите Hobohm и г-н Kampik са сключили спорния договор за поръчка. По отношение на другите ответници в главното производство следва да се отбележи изричната забележка на Bundesgerichtshof, че в касационната фаза, на която производството се намира, въпросът за основателността на доводите на ищеца относно наличието на права, произтичащи от договорни правоотношения, спрямо всички ответници е ирелевантен, тъй като въззивната инстанция не е го е обсъдила. Ето защо според Bundesgerichtshof отправеният

10 — Решения Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 30) и Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 23).

11 — Относно понятието за потребител в контекста на Брюкселската конвенция и Регламент „Брюксел I“, вж. например, решения Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15), Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436), Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32) и Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165)

12 — Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 30). Относно изискването за наличието на сключен договор между потребителя и търговеца вж. постановеното неотдавна решение Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 29 и сл.).

преюдициален въпрос е релевантен в еднаква степен по отношение на всички ответници поради евентуалното наличие на свързани с договора права спрямо всички тях. Придържайки се към тези изводи, считам, че в настоящият случай Съдът не следва да се произнася относно наличието на договорни правоотношения между ищеца и тримата ответници.

28. На трето място, договорът трябва да попада в една от категориите, посочени в параграф 1 от въпросния член 15[13], като относима за спора в главното производство е категорията по буква в)[14], която вече е тълкувана в практиката на Съда.

29. Съгласно постоянната съдебна практика, за да бъде от своя страна тази разпоредба приложима, е необходимо да са изпълнени две условия. На първо място, алтернативно, търговецът трябва да упражнява дейностите си в държавата членка на потребителя или с всички средства да ги насочва към тази държава членка или към няколко държави членки, включително тази по местоживеенето на потребителя. На второ място, спорният договор трябва да попада в обхвата на тези дейности[15].

30. Според запитващата юрисдикция, сам по себе си сключеният през 2008 г. договор за поръчка не отговаря на условията на член 15, параграф 1, буква в), втора хипотеза от Регламент „Брюксел I“, по-конкретно тъй като поетата с него дейност по стопанско управление не би могла да се впише в рамките на посредническата дейност при сключване на договорите за придобиване на недвижими имоти, насочена към Германия. Въпреки това посочената юрисдикция е склонна да приеме, че връзката между договора за посредничество и договора за поръчка е достатъчно силна, за да се приеме, че условията на цитираната разпоредба са изпълнени, основавайки се на телеологично тълкуване на същата и подчертавайки причинно-следствената връзка между насочената към Германия дейност на ответниците, довела до сключването на първия договор за посредничество, и договора за поръчка. На практика Bundesgerichtshof приема, че двата договора имат една и съща цел — придобиване на жилището и неговото реално ползване — поради което двете правоотношения би следвало да се разглеждат съвместно.

31. Запитващата юрисдикция се позовава конкретно на обстоятелството, че съгласно решение Emrek[16], макар причинно-следствената връзка да не е необходимо условие, тя следва да се счита за показател за наличието на „насочена дейност“. Въпреки това Bundesgerichtshof изразява съмнение относно възможността подобно тълкуване да бъде възприето, тъй като съгласно установената практика на Съда разпоредбата на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ задължително трябва да се тълкува ограничително.

32. Във връзка с това следва да се отбележи, че така както е формулиран, отправеният от Bundesgerichtshof преюдициален въпрос се отнася до възможността разпоредбата на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ да бъде приложена „без обвързване“ с изпълнението на посочените две условия. Всъщност запитващата юрисдикция пита дали в случай, при който е налице дейност, насочена от търговеца към държавата членка на потребителя, член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ може да се приложи по отношение на договор — който не е сключен в рамките на тази дейност, а в рамките на дейност на същия търговец, която не е пряко насочена към държавата членка на потребителя — въз основа на съществуващата фактическа връзка със сключен предходен договор.

13 — Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 30).

14 — На практика категориите по буква а) (относно договор за продажба на стоки на изплащане чрез вноски) и буква б) (относно договор за заем, изплатим на части, или за всяка друга форма на кредит, предоставен за финансиране на продажбата на стоки) от член 15, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ са ирелевантни за целите на настоящото дело.

15 — Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542), т. 36.

16 — C-218/12, EU:C:2013:666

33. В това отношение трябва да се посочи, че неразривната връзка между двете условия, съдържащи се в член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“, е изрична и изисква договорът да е сключен в рамките на дейността на търговеца, насочена към държавата членка на потребителя. Ето защо преюдициален въпрос, отправен във формулировката, използвана от запитващата юрисдикция, при всички положения би довел до отрицателен отговор.

34. Въпреки това и с цел да бъде предоставен полезен отговор считам, че преюдициалният въпрос трябва да бъде преформулиран, тъй като именно тълкуването на понятието „насочена дейност“ е въпросът, който стои в основата както на акта за преюдициалното запитване, така и на представените пред Съда писмени становища.

35. Ето защо според мен преюдициалният въпрос може да бъде формулиран по следния начин: „Може ли член 15, параграф 1, буква в), втора хипотеза във връзка с член 16, параграф 1, втора хипотеза от Регламент „Брюксел I“ да се тълкува в смисъл, че посочената разпоредба е приложима по отношение на договор, чиято цел е постигането на икономическия резултат, преследван с друг, сключен преди това и изпълнен между страните договор, който попада в обхвата на търговските или професионални дейности, които търговецът е насочил към държавата членка по местоживеене на потребителя?“.

2. Понятието „насочена дейност“ и показателят за „причинно-следствена връзка“

36. На първо място, що се отнася до тълкуването на понятието „насочена дейност“, на което в Регламент „Брюксел I“ не е дадено определение, следва да се припомни, че в постоянната си практика Съдът подчертава необходимостта използваните в Регламент „Брюксел I“ понятия да бъдат тълкувани самостоятелно, съобразно системата и целите на същия регламент [17]. Сред тези цели — видно от съображение 13 от посочения регламент, конкретно що се отнася до член 15, параграф 1, буква в) — е функцията на защита на потребителя като по-слаба страна, която е по-неопитна в правно отношение от своя съдоговорител търговец [18], както и „минимизирането на възможността от едновременни производства[, за] да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения“ [19].

37. От друга страна, отново предвид постоянната практика на Съда, следва да се отбележи, че макар да няма никакво съмнение, че член 15, параграф 1, буква в) и член 16 от Регламент „Брюксел I“ целят да осигурят защитата на потребителите, това не означава, че тази защита е абсолютна [20]. Така, както отбелязва и Bundesgerichtshof, характерът на изключение на член 15, параграф 1, буква в) в системата на Регламент „Брюксел I“ не позволява целта за защита на потребителя да бъде тълкувана разширително. На практика член 15, параграф 1 от този регламент „представлява отклонение както от установеното в член 2, параграф 1 от този регламент общо правило за компетентност, съгласно което спорът е подсъден на съдилищата на държавата членка, където ответникът има местоживеене, така и от установеното в член 5,

17 — Вж. например решения Pammer и Hotel Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 55), Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, т. 28) и Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 25).

18 — Вж., освен други, решения Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, т. 41), Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, т. 29) и Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 33).

19 — Вж. съображение 15 от Регламент „Брюксел I“, както и решение Maletic (C-478/12, EU:C:2013:735, т. 30).

20 — Решение Pammer и Hotel Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 70).

точка 1 от същия регламент правило за специална компетентност при договорите, съгласно което компетентен е съдът по мястото, където задължението, което е в основата на иска, е изпълнено или е трябвало да бъде изпълнено“ [21]. Следователно член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ трябва да се тълкува стриктно [22].

38. От изложените съображения е видно, че да се приеме компетентността по местоживеенето на потребителя по член 16, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ при всички положения и само поради това, че даден договор — който сам по себе си не отговаря на изискванията по член 15, параграф 1, буква в) от същия регламент — има фактическа връзка с предходен договор между същите страни, би означавало да се даде широко тълкуване на посочената разпоредба, което не следва да бъде допускано с оглед на характера на изключение на специалната компетентност по местоживеенето на потребителите в цялата система на Регламент „Брюксел I“ [23].

39. Въпреки това, по съображенията, които ще изложа по-нататък, считам, че наличието на фактическа причинно-следствена връзка може да бъде един от показателите, които да позволят на националния съд да стигне до извода, че е налице „насочена дейност“ към държавата членка на потребителя по смисъла на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“.

40. В това отношение следва да се припомни постановеното от Съда в решение Emrek, че наличието на причинно-следствена връзка — макар да не е представлява изискване, което трябва да бъде включено сред условията на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ [24] — може да бъде показател за „насочена дейност“ също като установяването на контакт от разстояние, водещо до договорно обвързване на потребителя от разстояние [25].

41. Цитираната съдебна практика обаче се отнася до конкретните обстоятелства по дело Emrek, по което причинно-следствената връзка възниква в коренно различен контекст. По-конкретно, в това дело се обсъжда причинно-следствената връзка като необходимо условие за приложението на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“, липсата на която би могла да бъде евентуална пречка за определянето на това дали дадена дейност е „насочена“ към държавата членка на потребителя. Именно в този контекст Съдът приема, че макар причинно-следствената връзка да не може да се превърне в неписано условие за целите на определяне на дадена дейност като насочена към определена държава членка, същата все пак може да представлява показател за такова насочване.

42. В настоящия случай обаче сме изправени пред ситуация, в която причинно-следствената връзка не се разглежда като евентуална пречка за приложението на член 15, параграф 1, буква в), а като единствен елемент, който може да обоснове приложението на тази разпоредба. В това отношение в главното производство няма спор, че професионалната дейност, насочена от ответника чрез неговата реклама към държавата членка, в която е местожителството на ищеца, както и сключеният в резултат на нея договор са елементи, които са свързани с договора за поръчка от 2008 г. с почти автоматична причинно-следствена връзка.

21 — Решения Pammer и Hotel Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 53), Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, т. 26) и Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 26).

22 — Пак там. Вж. също, по отношение на Брюкселската конвенция, освен други, решения Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, т. 16), Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, т. 13) и Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, т. 32).

23 — По отношение на изискването договорът между търговеца и потребителя да е действително сключен Съдът също отхвърля подобно широко тълкуване, като постановява, че това условие „няма как да се тълкува в смисъл, че това изискване би било изпълнено и при наличието на верига от договори, въз основа на която някои права и задължения са прехвърлени от [търговеца] към потребителя“ — решение Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 30).

24 — C-218/12, EU:C:2013:666, т. 21.

25 — Пак там, т.29. Всъщност, както вече посочих в заключението си по дело Emrek, „[…] наличието на подготвителна преддоговорна дейност, както и евентуалното наличие на доказана причинно-следствена връзка, без да се явява имплицитно условие, което да се добавя към изрично предвидените в член 15, параграф 1, буква в) от Регламент № 44/2001, значително улеснява работата на националния съд при определянето на това дали дадена икономическа дейност се насочва към определена държава членка“. Заключение по дело Emrek (C-218/12, EU:C:2013:494), т. 31.

43. Както правилно посочва запитващата юрисдикция, в случая не става въпрос за преценка на причинно-следствения характер във времето и пространството на връзката на създадено между страните по спора в главното производство доверие по повод на първия сключен между тях договор. Действително, както посочва италианското правителство, в случая не е налице връзка между главен и акцесорен договор в смисъл на необходимост от правно релевантна причинно-следствена връзка. Разглежданата тук причинно-следствената връзка като показател за „насочена дейност“ изисква наличието на съществена вътрешна фактическа връзка между правоотношенията, която в конкретния случай се основава на обстоятелството, че предметът на договора за поръчка е именно постигането на икономическия резултат, преследван с първия от сключените между същите страни договори.

44. Въпреки това, дори да може да се приеме, че подобна причинно-следствена връзка е един от показателите, които дават възможност да се определи насочеността на професионалната дейност на ответника, то същата не представлява единственият елемент, позволяващ да се установи изпълнението на изискванията на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“, още повече когато тази причинно-следствена връзка е индиректна, какъвто е случаят в спора в главното производство. На практика сключването на договора за поръчка не произтича непосредствено от дейността, която е насочена от търговеца ответник към държавата членка по местоживеене на потребителя чрез извършваната от него реклама, а от последвалите разногласия по повод на проблемите, възникнали при изпълнението на договор за продажба с трето лице.

45. Ето защо националната юрисдикция е тази, която след преценка на всички елементи, с които разполага, трябва да реши дали могат да бъдат взети предвид други показатели, извън посочената причинно-следствена връзка, които да доведат до заключението, че в действителност е налице дейност, насочена от търговеца към държавата членка по местоживеене на потребителя. Такива показатели биха могли да бъдат — без изброяването да има изчерпателен характер — степента на свързаност между предоставяните от търговеца дейности и тези, насочени от него към държавата членка на потребителя чрез осъществяваната от него реклама или по всякакъв друг начин, обстоятелството, че търговецът обичайно предоставя своите услуги по стопанско управление на клиенти, чието местожителство е в друга държава членка, на които предоставя и посреднически услуги, свързани с недвижими имоти, или че различните видове услуги се предоставят в рамките на едни и същи структури на предприятието, поради което потребителят не би могъл разумно да предвиди, че за договорите е приложима различна подсъдност.

46. По този начин би се гарантирало също и спазването на посочената в съображение 11 цел на Регламент „Брюксел I“ за предвидимост на предоставената съдебна компетентност чрез укрепване на правната защита на установените в Съюза лица. Същевременно така се позволява на ищеца лесно да определи юрисдикцията, която може да сезира, а на ответника — разумно да предвиди пред коя юрисдикция може да бъде призован[26].

47. В допълнение към изложеното по-горе, считам за необходимо да обсъдя и едно допълнително обстоятелство в разглеждания случай. Всъщност следва да се отбележи, че в акта за преюдициалното запитване изрично се посочва, че г-н Kampik „предлага на ищеца да се погрижи за привеждането на жилището в готовност за експлоатация“, вследствие на което г-н Hobohm и съпругата му заминават за Испания и сключват договора за поръчка. Предвид липсата на повече подробности в това отношение, при всички положения националният съд трябва да прецени дали действително е било налице предложение от страна на ответниците към потребителя в главното производство във връзка със сключването на договора за поръчка.

26 — Вж. в този смисъл решения Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745, т. 44) и eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 50).

48. Запитващата юрисдикция обаче е посочила, че по отношение на дейността, която е предмет на договора за поръчка, не е налице никой от показателите, които основно се свързват с рекламата и са изброени от Съда в решение Pammer и Hotel Alpenhof[27], нито пък сходни на тези показатели.

49. Важно е да се подчертае, че в член 15, параграф 1, буква в) Регламент „Брюксел I“ не се изисква професионалната дейност да е насочена към държавата членка на потребителя чрез реклама[28], а изрично се посочва, че става въпрос за *всички средства*.

50. Тук е необходимо да се отбележи, че в решение по дело Pammer и Hotel Alpenhof Съдът изтъква като първи и най-очевиден показател, позволяващ да се определи дали дадена дейност е насочена към държавата членка по местоживеене на потребителя, „ясното изразяване на волята за извършване на търговска дейност с потребителите от тази държава членка“[29].

51. Освен това член 13, първа алинея, точка 3 от Брюкселската конвенция[30], която разпоредба е заемала същото място и е изпълнявала същата функция за защита на потребителя като по-слаба страна, както член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“[31], предвижда приложимостта на компетентността по местоживеенето на потребителя по отношение — наред с друго и при предвидените в тази разпоредба ограничения — на договори, чието сключване е било предшествано от реклама или отправено специално *предложение* в държавата членка по местоживеене на потребителя. Така ясната воля на законодателя на Съюза да надхвърли обхвата на защитата, предвиден в член 13, първа алинея от Брюкселската конвенция[32], предполага понятието „всички средства“ да включва не само всякакво средство за реклама, но и прекия контакт между търговеца и потребителя, осъществен чрез предложение[33].

52. В това отношение по дело Pammer и Hotel Alpenhof Съдът постановява също че „член 15, параграф 1, буква в) трябва да се разглежда като текст, който включва и заменя предишните понятия за специално предложение и за реклама и който, видно от израза „с всички средства“, обхваща по-широк кръг от дейности“[34].

27 — C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740. Сред тези показатели са посочени „международното естество на разглежданата дейност, като например някои туристически дейности, […] посочването на телефонни номера с указване на международния телефонен код, […] използването на име на домейн от първо ниво, различен от този на държавата членка, където търговецът е установен, например „.de“, или също използването на неутрални имена на домейни от първо ниво, като например „.com“ или „.eu“, […] даването на описания на маршрути от определена държава членка или няколко държави членки до мястото, където се предоставят услугите, както и […] споменаването на международна клиентела, състояща се от клиенти с местоживеене в различни държави членки, по-специално чрез представянето на мненията на такива клиенти“ — точка 83.

28 — В този смисъл, U. Magnus и P. Mankowski, Brussels I Regulation, 2nd Revised Edition (Мюнхен, 2012 г.), стр. 380 и Mankowski, P., „Zum Begriff des „Ausrichtens“ auf den Wohnsitzstaat des Verbrauchers unter Art. 15 Abs. 1 lit. c EuGVVO“, Verbraucher und Recht, 2006 г., стр. 289—294.

29 — C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 80.

30 — Конвенция от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Консолидиран текст ОВ C 27, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3)

31 — Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 28), Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, т. 41), Pammer и Hotel Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 57) и Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, т. 29).

32 — Съдът постановява, че в случай на сходство между редакциите на разпоредба от Брюкселската конвенция и на разпоредба от Регламент „Брюксел I“, съгласно съображение 19 от последния е важно да се гарантира приемствеността на тези два акта (решение Ilsinger, C-180/06, EU:C:2009:303, т. 58). Независимо от съществените различия в редакциите на член 15 от посочения регламент и член 13 от Брюкселската конвенция, следва да се подчертае, че както в съдебната практика, така и в подготвителните актове се посочва, че редакцията на член 15, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел I“ е по-широка и обща от тази на член 13, първа алинея от Брюкселската конвенция, „за да се гарантира по-добра защита на потребителите с оглед на новите средства за комуникация и развитието на електронната търговия“. По този въпрос вж. също решения Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, т. 50), Pammer и Hotel Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 59) и Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, т. 38). Освен това вж. точка 4.2 от Предложение за регламент (ЕО) на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела COM(1999) 348 окончателен (ОВ C 376 E, 1999 г., стр. 1).

33 — Вж. в този смисъл решение Magnus и Mankowski, цитирано по-горе, стр. 380. Понятието „специално предложение“ по смисъла на Брюкселската конвенция се отнася до „предложения за сключване на сделки, отправяни лично до потребителя по-специално от търговски представител или амбулантен търговец“. Решение Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436, т. 44).

34 — Решение Pammer и Hotel Alpenhof (C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 61).

53. Така, ако се установи наличието на предложение, същото очевидно ще съставлява елемент, който е „ясен израз на волята“ на търговеца „да насочи“ услугите си към потребител с местоживеене в друга държава членка — който потребител освен това е един от неговите клиенти в рамките на предходно договорно правоотношение, вписващо се в дейността му, която безспорно е насочена към друга държава членка.

54. В заключение и въз основа на изложените аргументи считам, че член 15, параграф 1, буква в), втора хипотеза във връзка с член 16, параграф 1, втора хипотеза от Регламент „Брюксел I“ трябва да се тълкува в смисъл, че при конкретните обстоятелства по спора в главното производство наличието на предходен договор между същите страни, по отношение на който съществува фактическа причинно-следствена връзка, може бъде показател, позволяващ да се приеме, че дейността на търговеца е „насочена“ към държавата членка по местоживеене на потребителя, който показател трябва да бъде преценен от националния съд с оглед на всички налични данни.

55. В допълнение, ако националната юрисдикция определи, че е било налице предложение от търговеца към потребителя, следва да се приеме, че това предложение попада в обхвата на понятието „всякакви средства“, чрез които търговецът може да насочи дейността си към държавата членка по местоживеене на потребителя.

V – **Заключение**

56. С оглед на гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на поставения от Bundesgerichtshof преюдициален въпрос по следния начин:

„Член 15, параграф 1, буква в), втора хипотеза във връзка с член 16, параграф 1, втора хипотеза от Регламент „Брюксел I“ трябва да се тълкува в смисъл, че при конкретните обстоятелства по спора в главното производство наличието на предходен договор между същите страни, по отношение на който съществува фактическа причинно-следствена връзка, може бъде показател, позволяващ да се приеме, че дейността на търговеца е „насочена“ към държавата членка по местоживеене на потребителя, който показател трябва да бъде преценен от националния съд с оглед на всички налични данни.

В допълнение, ако националната юрисдикция определи, че е било налице предложение от търговеца към потребителя, следва да се приеме, че това предложение попада в обхвата на понятието „всякакви средства“, чрез които търговецът може да насочи дейността си към държавата членка по местоживеене на потребителя“.